

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ויחי

"ועשית עמדי חסד ואמת" (מוז, כט)

יהא זה חסד של אמת מה שתעשה עמדי: "אל נא תקברני במצרים" - שאפילו רק לפי שעה לא תקברני במצרים... (מלא העומר)

כל טובה הנעשית לאדם בעולם הזה, אין יודעים אם אמנם טובה אמיתית היא זו. לפעמים סבור אדם שעשה טובה לחבירו, ולבסוף מתברר שזו הייתה רעה, או שיצאה ממנה רעה. לעומת זה, החסד הנעשה למתים, זהו חסד אמיתי, לפי שבוודאי זקוקים הם לו... (אהל יעקב)

ראשי תיבות של "אמת" הם: ארון, מיטה, תכריכים - זהו החסד הנעשה למתים...

"אל נא תקברני במצרים ושכבתי עם אבותי" (מוז, כט-ל)

אפשר לבאר הני תרי מילי בקשר אהדדי, דהנה מבאר בספורנו ובאוה"ח הק' שלא רצה יעקב אבינו ע"ה להיקבר במצרים אפילו לשעה מועטת, ובטעמו למה סירב כל כך יש לומר, דמאחר שעיקר טעמו הי' שלא רצה לעשות כנים בקבורתו שם, על כן אף שיפנוהו לארץ ישראל, הרי הדין הוא שהמפנה צריך שיקח עמו קצת מעפר מקום הראשון של הקבורה, ומכיוון שייקחו עמם עפר מצרים שוב לא הועיל כלום, כי יעשה גופו שם בארץ ישראל לכנים, ולכן לא רצה שיקברוהו שם אפילו לזמן מועט, שלא יצטרכו ליקח עמם מעפר מצרים בהעלותיהם את עצמותיו.

אמנם באמת העלנו תרופה לחשש זה, דהלא מבואר בגמרא נזיר (דף סה) שבאם קוברין לו לאדם בדרך זקיפה ואחר כך מפנים אותו משם, אינו צריך ליקח עמם אחר כך שום עפר, ואם כן הי' עצה טובה ליעקב אבינו שלא יצטרך להכריח את יוסף בהעלותו תיכף ומיד, והוא שיקברוהו שם לזמן מועט בדרך זקיפה, ואז לא יצטרכו ליקח מעפר זו שהרי יקבר בזקיפה. אלא צריך לומר שסירב יעקב בקבורה זו, דהרי הוא קבורת בושת, ואינו ראוי ויאות ליקבר בדרך זו.

לפי"ז "אל נא תקברני במצרים", ולכאורה למה לא נקברנו שם על כל פנים לזמן מועט ובדרך זקיפה, על זה ממשיך "ושכבתי עם אבותי" שאני רוצה לשכב דייקא, כדרך אבותי, ועל כן אין שום עצה רק להעלותו מיד מצרים... (בנין דוד)

"וישתחו ישראל על ראש המטה" (מוז, לא)

וברש"י נא': וישתחו ישראל - תעלא בעידיניה סגיד ליה. על ראש המטה - הפך עצמו לצד השכינה. מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. בתחילה, על המלים: "וישתחו ישראל" מביא רש"י את דברי הגמרא במסכת מגלה "תעלא, בעידיניה סגיד ליה", כלומר, שועל בזמן שהשעה משחקת לו והוא מצליח, תשתחוה לו. יוסף, יחסית ליעקב אבינו, היה בבחינת שועל, ולכן יעקב אבינו השתחוה לו. ומיד לאחר מכן מפרש רש"י שיעקב אבינו צריך להבין, לפני מי השתחוה יעקב: לפני השכינה או לפני יוסף? אומר ה"פנים יפות": יעקב אבינו השתחוה לשניהם יחדיו - ליוסף שהשכינה עמו! ואין סתירה בין שני ההסברים, ורמז לכך, "יוסף" בגימטריא מאה חמישים ושש, ו"שכינה" בגימטריא שלש מאות שמונים וחמש, סך הכל חמש מאות ארבעים ואחת. גם "ישראל" בגימטריא חמש מאות ארבעים ואחת. = "וישתחו ישראל" - "ישראל" השתחוה ל"יוסף" ול"שכינה".

"כוחה של אחדות"

כוחה של אחדות היא, שכולם מתמודדים ביחד! אמר הרה"צ ר' אשר פריינד זצ"ל, כמו כשספינה טבעה, ומישהו ניצל והגיע לאי בודד, מובן שליבו יהיה מלא בחששות ופחדים - איפה ישן, מה יאכל, ואין ישרוד??? והנה מגיע עוד ניצול, איזו שמחה! ועוד אחד ועוד ועוד, ועוד...
קבוצה של אנשים שמתמודדים עם אותן בעיות, זה כח!
צרת רבים חצי נחמה, וכדי לצאת לגמרי מהצרה יש לנו את "תפילה עושה מחצה" (ויק"ר י, ה).
(נקודות של אור - ספינקא)

"ויאמר ליוסף הנה אביך חולה" (מח, א)

איתא בגמרא (פסחים ג) שאדם המבשר רעה הריהו בכלל 'ומוציא דיבה הוא כסיל', אלא יש לומר את הדבר בצורה עקיפה, באופן שהלה יבין מאיליו את הבשורה הרעה. כגון אם הוא שואל 'האם אבא חי, יש להשיב לו, 'אמא חיה'. ולפי זה יש להקשות, מדוע אמר כאן השליח ליוסף, 'הנה אביך חולה', הרי זה בכלל 'מוציא דיבה', היה צריך לומר לו, כי האחים בריאים הם, וממילא היה יוסף מביין שהאב הנהו חולה. אלא בגמרא בבא מציעא (פו) איתא שעד יעקב לא הוי חולשא, אם כן כיון שעד אז לא הייתה מחלה בעולם, כאשר השליח היה אומר, שהאחים בריאים, היה

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד נ"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשוון

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ויחי

אני אוחז אחרת אני הופך את עצמי ולא אומר לשני להתהפך, מכאן ללמוד מה שאתה רוצה תשבור את טבעך או מגופך אבל אל תכריח את אחרים, כמו שאומרים על תפילין של ראש ויד, כי היד הוא נגד הלב והראש הוא נגד המוח, ולזה בראש יש ארבעה בתים וביד - כנגד הלב - פרשיה ארוכה אחת. ולמה? כי אפילו אם במוח יש הרבה שיטות זה אוחז כך וזה אוחז כך, כל אחד מותר לילך לפי שיטתו, אבל זה צריכים להכניס בראש שיש הרבה שיטות, ומותר ללכת כל אחד לפי שיטתו אבל בלב צריכים להיות אחד.

הגאון ר' חיים מוואלוז'ין זצ"ל אומר היות ואם אני עומד מול החבר אז יד ימין הוא נגד שמאלו והשמאלי נגד ימינו, והנה מעלות נקרא ימין והחסרונות נקרא שמאל, והנה כשאני מסתכל על השני לראות מיד את הימין כמו 'שכל את ידיו' הפוך כדי לראות מעלות החבר ולא לעשות. הוי דן את כל האדם לכף זכות, לחשוב לעצמו אם אני הייתי עושה את זה כמה אלפי תירוצים היה לי, ואם חברך עשה את זה אין לך

תירוצים עבורו להצדיקו.

השפת אמת אומר 'אל תדון חברך עד שתגיע למקומו', ולעולם לא תגיע למקומו...

"ויברך את יוסף ויאמר וכו' המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים" (מח, טו-טז)

יש לדקדק הרי לא מצינו שיעקב ברך את יוסף, אלא את בניו בלבד, וכיצד אומר הכתוב ויברך את יוסף, להודיענו שהברכה הכי חשובה ורצויה לאדם היא שבניו ילכו בדרך התורה וביראת שמים אמיתית,

ולכן נאמר ויברך את יוסף שהברכה של הבנים היא הברכה של אביהם שנאמר ברא מזכה אבא. (וידבר יוסף)

"ויברך את יוסף ויאמר... המלאך הגואל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא" (מח, טו-טז)

יעקב ברך את יוסף, אומר הפסוק, ומה ברכו? - 'המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים...' יש כאן ברכה ל'נערים', לבני יוסף, אך היכן היא הברכה האמורה ליוסף עצמו?

ה'אוצר אפרים' מביא את דברי הזהר הקדוש ששאל שאלה זו, ותרץ: כאשר מתברכים בניו של אדם, הוא מתברך תחילה. הברכה לבניו של אדם היא ברכתו שלו. לפי זה מפרש בעל 'חובת התלמידים' את דברי הגמרא (ברכות ז ע"א):

יוסף מסיק שהאב מת, כי המושג מחלה לא היה אז, לפיכך היה חייב לומר לו בפירוש 'הנה אביך חולה'. (קודש הילולים)

"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלוקים בזה" (מט, ח-ט)

כותב רבינו האור החיים הק' דרך הצדיקים כשזוכרים הטוב אשר הגיעם, חולקים כבוד לה' כי הוא הנותן, כאומרו 'הילדים אשר חנן אלוקים'.

כלומר, היה קשה, מדוע הוסיף יוסף בתשובתו את המילים 'אשר נתן לי אלוקים', שהרי לא נשאל על זה, וגם יעקב אבינו ידע זאת? אלא שכך הוא דרכן של צדיקים, להזכיר תמיד בפיהם שכל מה שיש להם, זה מתנת חנם מאת הקדוש ברוך הוא.

לפי"ז רואים שכך נהג יעקב אבינו,

כשפגש אותו עשו אחיו עם נשיו וילדיו, שאל עשו את יעקב, 'מי אלה לך', וענה לו יעקב אבינו 'הילדים אשר חנן אלוקים את עבדך', שכל פעם שהזכיר דבר שיש לו, הקפיד להזכיר שזה מאת ה'.

"גשה נא ושקה לי בני" (מח, י)

הרה"ק רבי שמחה בונים מפשיסחא היה בשנות חייו האחרונות עיוור, ובהביאו לפניו בערב יום הכיפורים את נכדיו לברכם, חיבקים ונישקם תחילה. וכך אמר: אצל יצחק

אבינו אנו מוצאים שלאחר שכהו עיניו מראות, אמר ליעקב בנו: "גשה נא ושקה לי בני". כיוצא בכך אנו מוצאים אצל יעקב בעת זקנתו, ככתוב: ועיני ישראל כבדו מזוקן... ויגש אותם אליו וישק להם וחיבק להם. וכל כך למה? כי בשעה שאדם מבקש להתקשר עם זולתו, די לו לשם כך בחוש הראייה, שכן אנשים מתקשרים זה לזה, כשהם מביטים איש בעיני רעהו. אולם, כשאדם מאבד חוש חשוב זה שהקב"ה העניק לו ברוב חסדו - צריכה ההתקשרות לבוא בדרך של חיבוק ונישוק. (אמרות חכמה על התורה)

"שכל את ידיו" (מח, יד)

ביאר הרב מקוממיות ז"ל: שאחד שאל לאביו למה היה צריך יעקב להפוך את ידיו, היה יכול לומר תבוא לכאן ולכאן, ולמה היה צריך להפוך את ידיו, אלא היה כאן מחלוקת בשיטות, יעקב אבינו היה לו שיטה ואפרים היה לו שיטה ועל כן אמר יעקב אם

"ה' אח-----ד"

בבית מדרשו של הקוברינער ישב יהודי והתפלל תפילת שחרית.

כאשר הגיע אל קריאת שמע, עצם את עיניו כנהוג,

ובכוונה עצומה קרא את הפסוק הראשון - "שמע

ישראל, ה' אלוקינו, ה' א-----ח-----דדד",

כשראשו מתנועע לארבעת קצוות תבל, ובליבו הוא

מכוון שהבורא הוא השולט היחיד בשבעת הרקיעים,

בארץ ובכל ארבעה רוחות השמים!!!

לפתע חש טפיחה על גבו... היה זה הקוברינער

בעצמו, שלחש באזנו: **אל תשכח שה' הוא השולט**

גם עליך בעצמך!!!

(נקודות של אור - ספינקא)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ויחי

אפרים לפני מנשה, שאכן לגבי דבר זה של שימת אפרים לפני מנשה, שלא צמחה מזה קנאה או שנאה, גם כן יהיו המה כמותם... (אגרא דכלה)

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (מט, א)

"בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, והתחיל אומר דברים אחרים". (רש"י)

מספרים שפעם שלח המושל לקרוא לרבי חיים מוולאז'ין זצ"ל, ובקש לשאול אותו שאלה. המושל בקש שרבי חיים לא יגלה לאף אחד את תוכן השאלה, ואף הוא הבטיח שלא יגלה לאף אחד את התשובה, וכך שאל: "אתה הרי גדול היהודים, יודע הכל. תגיד לי מתי המשיח יבוא?"

חשוב לי לדעת את זה!"

נענה רבי חיים ואמר לו:

"הכתוב אומר (ישעיה מ', ה') 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פיה' דבר' - כשהמשיח יבוא ויתגלה כבוד ה' בעולם, 'וראו כל בשר יחדו' - כולם ידעו מכך באותו הרגע. אני לא אדע מכך אף לא רגע אחד לפניך! 'כל בשר' - יהודים, כולם ידעו בשווה!"

מספרים כי אחד השגרירים שהיו בירושלים, בא לפני רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ושאל אותו: "האם זה נכון מה ששמעתי, שאתם היהודים אומרים, שכשיבוא המשיח, אנחנו הגויים נהיה שמשים שלכם?". אמר לו רבי יוסף חיים: "אמת! נכון הדבר! מקרא מלא דבר הכתוב (ישעיה מ"ט, כג): 'כי לעתיד לבוא 'והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו'".

שאל אותו השגריר: "רבינר!

ומה יהיה אם אני לא אסכים? מה יקרה אם אתנגד בכל תוקף לשרת אותך?". נענה רבי יוסף חיים ואמר לו: "אם לא תסכים - אז זה לא המשיח! כשהמשיח יבוא, אתם תתחננו לשרת אותנו! זו תהיה זכות גדולה עבורכם!" (יחי ראובן)

"ולבן שיניים מחלב" (מט, יב)

בגמרא (כתובות קיא ע"ב) מובא שאמר רבי יוחנן: טוב המלביץ שיניים לחברו יותר ממושקה חלב, שהרי נאמר: "ולבן שיניים מחלב", אל תקרי לבן שיניים אלא ליבון שיניים.

"תניא, אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים... אמר לי [הקב"ה]: ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו: יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגלו רחמיך על מידותיך ותתנהגעם בניך במידת הרחמים...". הקב"ה בקש מרבי ישמעאל, שיברך אותו, ורבי ישמעאל שמע וברך את בני ישראל. הא כיצד?

לפי דברי "הזהר" פשוט וברור - הברכה הגדולה ביותר לאב, היא כאשר מברכים את בניו.

"ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (מה, כ)

נאמן ביתו ותלמידו המובהק של מרן החתם סופר, הגאון רבי פישל סופר זצ"ל, היה רגיל להביא את בניו הקטנים בכל ליל שבת קודש לבית המדרש, כדי שיתברכו מפומיה דרבינו.

לימים אמר בנו הגאון רבי זוסמאן זצ"ל, שמה שזכה לזכות את הרבים בחיבוריו, אינו אלא בגלל הברכות שנתברך על ידי רבינו בכל ליל שבת.

(ספרא דמלכא)

"בך יברך ישראל לאמור ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה" (מה, כ)

יש לדייק, מדוע יתברכו באמת כלל ישראל דייקא עם מנשה ועם אפרים, וכי מה עדיפותא יש בהו לגבי שאר השבטים.

עוד יש לדקדק על הכתוב שכאן חזר ושינה את "וישם את אפרים לפני מנשה", וכבר כתוב כן לעיל.

ויש לומר שהנה אחר ששיכל יעקב את ידיו, ששם על מנשה

את ידו השמאלית ועל אפרים את הימין, הי' רואה את מידותיהם הטובות, שאחרי כל זה אין אפרים מתגאה בזה כלל על אחיו, כתוצאה מחמת מידותיו הנחמדות, וכמו כן שפיר הוא כי אין מנשה מתקנא באחיו אפרים כלל שגם לו היו מדות טובות, ולזה כיוון ואמר בברכתו שאכן לדבר כזה בהחלט יש להתברך בהם שגם כל כלל ישראל יהיו כמותם בעניין של גאווה וקנאה.

זהו שאמר הכתוב, "בך יברך ישראל לאמור ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה", שכל אחד מישראל יצפה ויאמר שגם בנו יהיה כמנשה ואפרים, וכי תימא במה, על כן מבאר "וישם את

"ויגש אליו יהודה"

במהלך הוויכוח שהיה בין יהודה ליוסף בתחילת פרשת ויגש, לפתע איננו שומעים על שאר השבטים, מדוע? להיכן הם הלכו?

אומר המדרש (בראשית רבה צג, ב): כאשר השבטים ראו את יהודה מדבר עם יוסף, אמרו לעצמם: מלכים מדיינים אלו עם אלו, אנו מה איכפת לנו...

יהודה כידוע היה מלכם של השבטים, ויוסף - מלך במצרים (- מי אנו שניגש ליוסף יחד עם יהודה מלכינו?)

יוסף שם לב לפתע שהשבטים אינם ניגשים יחד עם יהודה, ופתאום נופלת בו ההכרה: השבטים - נתנו הכנעה למנהיגם, הם הגיעו למדרגה של ביטול ה"יש"!!!

וכאן, כאן - לא יכול היה כבר יוסף להתאפק!

חלומו מתחיל להתקיים "אחד עשו כוכבים משתחוים לי"...

ומכאן הגיעה ישועתם של האחים הקדושים, "מאין יבוא עזרי" - כאשר מגיעים לדרגת "אין" -

ביטול ה"יש", משם תבוא הישועה.

(נקודות של אור - ספינקא)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ויחי

המלאכים אף הם מברכים את האדם בליל שבת ברכה בשתי ידים. כך מובא בגמרא (שבת קי"ט, ב) שהאדם האומר "ויכולו" בליל שבת, הרי הוא נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, ואותם המלאכים שמלווים אותו תדיר, מניחים ידיהם על ראשו ומברכים אותו.

לכן כותב היעב"ץ, שראוי לברך את הילדים בשתי ידים, ושכן היה נוהג אביו ה'חכם צבי'. והוא מציין שם, שאין לנהוג כאותם אנשים 'חסרי דעת' החושבים שיש קפידא לברך ביד אחת, וכשמאחלים 'מזל טוב' זה לזה נותנים יד אחת, וכן כשמברכים בברכת 'שבת שלום' נותנים יד אחת, שכן 'סוד הידיים לברכה - גדול הוא'. והדברים למעלה מהשגתנו!

בהקדם כל זאת שואל היעב"ץ: אם כן, מדוע יעקב אבינו בשעה שבירך את מנשה ואפרים, שכל את ידיו ובירך כל אחד ביד אחת בלבד, הרי ודאי כשבירכם בעין טובה בירכם? ובאמת, יש להוסיף ולהקשות על הנאמר בפסוק: "שכל את ידיו כי מנשה הבכור", וכי בגלל שמנשה הוא הבכור לכן שכל את ידיו? הרי לכאורה למרות שמנשה הבכור שכל את ידיו ולא הניח עליו את יד ימינו? אלא, כותב היעב"ץ דבר מופלא: יעקב אבינו ידע היטב כי העדפתו של אפרים על פני מנשה, תקשה מאוד בעיניו של יוסף, וכפי שאכן היה בסוף, שנאמר 'זירע בעיניו'. ועל כן, על אף שבוודאי ראוי היה שיברך כל אחד בנפרד בשתי ידים, אך אם באמת היה עושה כן, היה עליו להקדים לגמרי את אפרים לפני מנשה, ובזה היה מגביר את קפידת יוסף על העדפת אפרים, וגם היה מטיל ביניהם קנאה ושנאה. לכן העדיף לברך את שניהם בבת אחת על ידי שכול הידיים, כדי להדגיש פחות את העדפת אפרים. זה מה שנאמר בפסוק: "שיכל את ידיו כי מנשה הבכור", שמכיוון שמנשה הבכור, לכך שיכל את ידיו במקום לברך כל אחד בנפרד. (מתוך אוצרותיהם אמלא)

**"וידבר יוסף אל בית פרעה לאמר אם נא
מצאתי חן בעיניכם דברו נא באוני פרעה לאמר
אבי השביעני לאמר וכו' ועתה אעלה נא
ואקברה את אבי ואשובה" (נ, ד-ה)**

למה נצרך יוסף לשלוח שליחים לפרעה לבקש לצאת ממצרים? וכי אינו יכול לגשת בעצמו לדבר עימו?

מתרץ הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא" בשם אביו זצ"ל, שיוסף ידע שכיוון שיאמר לפרעה שברצונו לצאת ממצרים יאמר לו פרעה שאינו יכול לעזוב כי אין מי שימלא את מקומו, ואם יוסף יעזוב את ההנהגה אפי' לתקופה קצרה, יחרב ויתמוטט כל הנהגת המדינה, כי הוא אינו יכול לכלכל לבדו את מצרים. לכן התחכם יוסף, ושלח את אנשי בית פרעה שידברו עם פרעה בשליחותו, ולהם, יתבייש פרעה לומר שכל ההנהגה תלויה אך ורק ביוסף, ועל כרחו יסכים לשלוח ממצרים... (טעמא דקרא)

לעתים קל יותר לטרוח עבור הזולת באופן טכני, מלהעניק לו חיוך ותחושה טובה, אולם דווקא נתינה זו הינה מובחרת יותר. דוגמה מאלפת לחסד זה, אנו מוצאים אצל רבי זיידל אפשטיין זצ"ל (ששימש כמשגיח ישיבת 'תורה-אור' בירושלים), כפי שהעיד תלמידו בספר 'לעבדו בלבב שלם':

ימים ספורים לאחר שהגיע רבי זיידל אפשטיין ארצה, נכנס תלמידו לבקרו, הרב קיבל אותו במאור פנים, כדרכו והגיש לו שתייה, תוך כדי שהוא מתנצל: "מקווה אני שההכשר של השתייה טוב עבורך, עדיין אני חדש בארץ ישראל ועוד לא הספקתי להתעניין, מהו ההכשר שעליו סומכים כאן".

כעבור מספר רגעים נכנס לחדר יהודי נוסף, אשר אף הוא הגיע להקביל את פני הרב, גם הוא התקבל במאור פנים ונתכבד בשתייה.

אולם הלה לא חשב להסתפק בביקור נימוסין בלבד, וכעבור רגעים אחדים פתח את פיו ואמר: "רבינו חדש בארצנו הקדושה, ואולי איננו יודע, כיצד יש להפריש תרומות ומעשרות, האוכל להראות ולהסביר לרב כיצד מעשרים?"

התלמיד, שהיה נוכח במקום נדהם מן ההעזה שהייתה לאותו יהודי, וטרם הספיק להגיב, המשיך האורח ואמר: "ובכן, מציע אני לקרוא גם לרבנית, כדי שתהיה גם כן נוכחת ושתשמע את ההסבר ותראה, כיצד יש להפריש תרומה ומעשרות, וכדאי להאזין לדברים שאומר היטב".

הוא ביקש כוס יבשה והראה לרב ולרבנית את כל תהליך הפרשת תרומות ומעשרות בפרוטרוט, תוך כדי שהרב מתעניין בדבריו ושואל שאלות בכל שלב ושלב.

תוך כדי ההסבר הניחה הרבנית את ידה על השולחן ונשענה עליו, מבלי להתבלבל פנה האורח אליה ואמר: "נא להוריד את היד מהשולחן, זה מפריע לי!"

ולא זו בלבד, כשסיים את 'הסברו המלומד' פנה אל הרב וברר: "האם כל שלבי התהליך הובנו כדבעי?" ורק כאשר היה משוכנע בכך, קם ועזב את הבית.

כשיצא, אמר התלמיד לרב: "רבינו, בקושי רב הצלחתי להתאפק מלגעור באותו יהודי, להוכיח אותו על עזותו ולשלוח אותו מכאן, איפה כבוד התורה?"

נענע רבי זיידל אפשטיין את ראשו בשלווה ואמר: "אינני מבין אותך, אתה רואה יהודי נהנה, מדוע זה מפריע לך?!"

**"ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם"
(מט, כח)**

מנהג ישראל במקומות רבים, שבלייל שבת קודש מברכים את הילדים.

היעב"ץ בסידורו (בית מד, סעודה ראשונה) מסביר שטעם המנהג לברך דווקא בליל שבת לאחר התפילה, הוא משום שבזמן זה חלות ההשפעות הטובות של השבת, וראוי אז להמשיכן על הילדים.